

گری دِکسِتر

سرگذشت نام‌ها

جُستارهایی دربارهٔ نام‌گذاری آثار ادبی

ترجمهٔ پرتو شریعتمداری

www.ketab.ir

چاه‌کتاب

انتشارات مؤسسه فرهنگی - هنری

جاده کتاب

سرگذشت نام‌ها

جستارهایی دربارهٔ تمام‌مداری آثار ادبی

گری دکستر

ترجمهٔ پروتو شریعتمداری

چاپ اول: ۱۴۰۱

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

همهٔ حقوق محفوظ است.

تهران. صندوق پستی ۷۷۶۵-۱۵۸۷۵

تلفن: ۹۸-۹۷-۶۶۹۶۸۰

شابک: ۹-۲۷-۸۹۶۷-۶۰۰-۹۷۸

۴۵۰۰۰ تومان

سرشناسه: دکستر، گری

Dexter, Gary

عنوان و نام پدیدآور:

سرگذشت نام‌ها: جستارهایی درباره نام‌گذاری آثار ادبی/

گری دکستر؛ ترجمه پرتو شریعتمداری.

مشخصات نشر:

تهران: مؤسسه فرهنگی - هنری جهان کتاب، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۳۲ ص:؛ ۱۴/۵×۲۱/۵.

فروست: هزارتوی نوشتن: ۱۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۶۷-۲۷-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی:

Why not Catch-21?: the stories behind the titles, 2008.

عنوان دیگر: جستارهایی درباره نام‌گذاری آثار ادبی

موضوع: عنوان کتاب‌ها

Titles of books: موضوع

موضوع: ادبیات -- تاریخ و نقد

Literature -- History and criticism: موضوع

شناسه افزوده: شریعتمداری، پرتو، مترجم

رده‌بندی کنگره: PN1۷۱

رده‌بندی دیویی: ۸۰۷/۹

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۸۷۱۳۱۷

فهرست

- یادداشت مترجم / ۷
جمهوری (حدود ۳۸۰ پیش از میلاد) / ۹
آرمانشهر (۱۵۱۶) / ۱۴
مملت (۱۵۹۹ - ۱۶۰۲) / ۱۸
لواتان (۱۶۵۱) / ۲۲
سیندرلا (۱۶۹۷) / ۲۳
سفرهای گالیور (۱۷۲۶) / ۲۹
غرور و تعصب (۱۸۱۳) / ۳۱
فرانکشتاین (۱۸۱۸) / ۳۴
زندگی در لندن (۱۸۲۱) / ۳۶
یوگنی اونگین (۱۸۳۳) / ۳۷
بازرس کل (۱۸۳۶) / ۳۸
یا این یا آن (۱۸۴۳) / ۳۹
مادام کاملیا (۱۸۴۸) / ۴۰
دوریت کوچک (۱۸۵۷) / ۴۱
ماجراهای آلیس در سرزمین عجایب (۱۸۶۵) / ۴۲
جنگ و صلح (۱۸۶۹) / ۴۳
شیاطین (۱۸۷۱) / ۴۴
دور دنیا در هشتاد روز (۱۸۷۲) / ۴۵
مرگ ایوان ایلیچ (۱۸۸۶) / ۴۸
سونات کرویتسر (۱۸۸۹) / ۴۹

- مرغ دریایی (۱۸۹۵) / ۵۵
 در جست‌وجوی زمان از دست رفته (۱۹۰۸) / ۵۹
 ماه و شش پنی (۱۹۱۹) / ۶۱
 اولیس (۱۹۲۲) / ۶۲
 سرزمین بی‌حاصل (۱۹۲۲) / ۶۷
 گتسی بزرگ (۱۹۲۵) / ۷۵
 نبرد من (۱۹۲۵) / ۷۹
 آدم آدم است (۱۹۲۶) / ۸۰
 در جبهه غرب خبری نیست (۱۹۲۹) / ۸۱
 صروسی خون (۱۹۳۲) / ۸۲
 پستچی همیشه دو بار زنگ می‌زند (۱۹۳۴) / ۸۳
 و بعد دیگر کسی نماند (۱۹۳۹) / ۸۸
 باغ وحش شیشه‌ای (۱۹۴۴) / ۸۹
 ۱۹۱۴ (۱۹۴۹) / ۹۲
 مالون می‌میرد (۱۹۵۱) / ۹۷
 در انتظار گودو (۱۹۵۲) / ۹۸
 سالار مگس‌ها (۱۹۵۴) / ۱۰۲
 اتاق (۱۹۵۷) / ۱۰۲
 تبصره ۲۲ (۱۹۶۱) / ۱۰۴
 چه کسی از ویرجینیا وولف می‌ترسد؟ (۱۹۶۲) / ۱۰۹
 ۲۰۰۱: اودیسه فضایی (۱۹۶۸) / ۱۱۵
 مرگ اتفاقی یک آنارشیزست (۱۹۷۰) / ۱۱۷
 زوال فرشته (۱۹۷۱) / ۱۱۷
 آرواره‌ها (۱۹۷۴) / ۱۲۳
 نام گل سرخ (۱۹۸۰) / ۱۲۴
 رنگ ارغوانی (۱۹۸۲) / ۱۲۶
 عشق سال‌های ویا (۱۹۸۵) / ۱۲۷
 مترجم دردها (۱۹۹۹) / ۱۲۸
 هرگز رهایم مکن (۲۰۰۵) / ۱۲۹

پیشگفتار مترجم

عنوان هر نوشته شاید اولین نقطه تلاقی متن با خواننده آن باشد. بسیاری از ما با دیدن نام یک کتاب، داستان، یا شعر انتخاب می‌کنیم که آن را بخوانیم یا از خیرش بگذریم. ممکن است پس از خواندن چند جمله، پاراگراف یا حتی چند صفحه تصمیم دیگری بگیریم، اما نقطه آغاز پیوند ما با متن معمولاً نام آن است.

دو دهه و اندی پیش وقتی چند روز پس از ترک وطن برای اولین بار به یک کتابفروشی غربی قدم گذاشتم از دیدن مجموعه کتاب‌هایی با نام‌هایی چون «عکاسی برای کودکان»، «روزنامه‌نگاری برای کودکان»، «آشپزی برای کودکان»... شگفت‌زده شدم. از خود می‌پرسیدم چگونه ممکن است کسی حاضر شود با خریدن چنین کتاب‌هایی، فروتنانه به کودنی خود، گیرم فقط در زمینه مورد بحث، اذعان کند. ناگفته پیداست که منظور تولیدکنندگان این نوع کتاب‌ها جلب خوانندگانی است که درباره موضوعی خاص چون روزنامه‌نگاری، یا علوم کامپیوتر یا روان‌شناسی و غیره هیچ نوع اطلاعات پیش‌زمینه‌ای ندارند و قرار است همه‌چیز از ب بسم‌الله تا تای تمت برایشان گفته و حلای شود. در واقع انتخاب چنین نامی بسیار هوشمندانه بوده و به خریدار کتاب اطمینان می‌دهد که نگران نباشد، به نویسنده اعتماد کند و بداند که با هیچ موضوع پیچیده و غیرقابل حلی روبه‌رو نخواهد بود؛ نویسنده دانستن هیچ نکته‌ای را از پیش برای خواننده بدیهی فرض نکرده است و گام به گام با او پیش خواهد رفت تا از چند و چون همه‌چیز در آن زمینه سردرآورد. گیرم تازه‌واردی که از سرزمین حافظ و پروین و بهار آمده مغرورانه در برابر چنین عنوانی ابرو بالا ببرد و به سرعت از کنار میزی که این کتاب‌ها بر آن جا خوش کرده‌اند دور شود!

اگر تا آن روز هر کتابی را بر پایهٔ نیازم به موضوع یا شناختم از نویسنده و یا نقدها و معرفی‌هایی که خواننده بودم انتخاب می‌کردم، از آن به بعد با کنجکاوی بیشتری به سنگین و سبک کردن نام‌های اصلی و فرعی کتاب‌ها پرداختم و اعتراف می‌کنم که بارها کتابی را، صرفاً از سر شیفتگی به نامش و میل به کشف اسرار نهفته در آن نام، سفارش دادم و خریده‌ام.^۱ همین کنجکاوی دیرین دربارهٔ چند و چون و عوامل دخیل در نامگذاری کتاب مرا به یادداشت‌های گری دِکستر رساند، یادداشت‌هایی دقیق و مبتنی بر منابع معتبر که او ابتدا برای یکی از نشریات هفتگی بریتانیا می‌نوشت و بعدها بسیاری از آن‌ها را غالباً با شاخ و برگ بیشتر به صورت کتاب ارائه کرد. البته در ترجمهٔ فارسی این یادداشت‌ها، تمام عنوان‌هایی که او برگزیده وجود ندارد و این عمدتاً به دو دلیل است: شماری از آن‌ها برای خوانندهٔ غیرانگلیسی‌زبان، آثار چندان شناخته‌شده‌ای نیستند و تعدادی هم با توجه به معیارهای موجود در ایران امکان انتشار نمی‌یابند. خود او در یادداشت کوتاهی که بر کتابش نوشته گفته است که در انتخاب نام هر اثر برای بررسی چهار ویژگی را در نظر داشته است: (۱) این‌که آن اثر کتاب باشد و نه مثلاً یک شعر یا داستان کوتاه؛ (۲) رمزگشایی از نام مستلزم خواندن متن کتاب نباشد؛ (۳) نام کتاب، نقل قولی برگرفته از منبعی دیگر نباشد؛ و (۴) سرگذشت نام کتاب چندان معروف و زبانزد نبوده باشد. شماری از این یادداشت‌ها پیش از این در نشریهٔ جهان کتاب منتشر شده‌اند. در کتاب حاضر اما چند عنوان تازه اضافه شده است. دِکستر پژوهشگر دقیق و نکته‌سنجی است و در عین حال برای مخاطبی آشنا و دلبسته به جهان ادبیات می‌نویسد. زیرنویس‌های گاه مفصل او در این کتاب با حرف ن مشخص شده‌اند و زیرنویس‌های دیگر را مترجم افزوده است.

۱. از جمله: یادداشت‌های روزانه یک آدم بی‌اهمیت (*The Diary of a Nobody*)؛ دردسر زاده شدن (*The Trouble with Being Born*) و مادرم گفت که هرگز نباید (*My Mother Said I Never Should*).